

Η υπερπροσφορά δώρων «ανατρέφει» εγωκεντρικά παιδιά (Ελενα Κιουρκτσή)

Categories : [ΚΟΙΝΩΝΙΑ](#)

Date : Νοεμβρίου 30, 2007

Να τα έχουν όλα, να μην τους λείψει τίποτα, να είναι ευχαριστημένα. Μια στοργική επιδίωξη, αλλά και μια αγωνιώδης προσπάθεια που πολλές φορές παίρνει τη μορφή «καταιγισμού» δώρων για ό,τι πολυτιμότερο έχουμε: τα παιδιά μας. Μόνο που, για το καλό τους, πρέπει να υπάρχουν και όρια.

Η εικόνα «ανορθόδοξη» αλλά οικεία, στα περισσότερα ελληνικά σπίτια. Ένας σωρός από ολοκαίνουργια παιχνίδια σκορπισμένα στη μέση και το πιτσιρίκι κάπου πιο πέρα να παίζει ενθουσιασμένο με τις κορδέλες και τα αμπαλάζ. Αυτή η προκλητική αδιαφορία του παιδιού προς τα πανάκριβα, «του κουτιού», δώρα που του προσφέρονται, δεν οφείλεται στο ότι δεν του αρέσουν και τα απορρίπτει. Απλά τα έχει συνηθίσει, οπότε το στοιχείο της «έκπληξης» -αλλά και της προσφοράς- ακυρώνεται και κατά συνέπεια δεν έχει κανένα απολύτως ενδιαφέρον για κάτι επαναλαμβανόμενα δεδομένο. Ελάτε στη θέση του.

Οποιος θεωρεί το «παντεσπάνι» αυτονόητο, αργά ή γρήγορα θα το βαρεθεί σε τέτοιο βαθμό που αρχίζει να λιγουρεύεται το «ταπεινό» ψωμί και ας είναι κατά πολύ φθηνότερο. Και αν το μυαλό σας πάει στο ότι σε αυτή τη χώρα κατοικούν περισσότερο «πρίγκιπες» απ' όσο συνηθισμένοι άνθρωποι -οπότε δικαιολογείται και αυτή η υπεροπτική αντίδραση από το παιδί- προφανώς όλοι θα συμφωνήσουμε ότι κάτι τέτοιο εκτός από αστείο, ουδεμία σχέση έχει με την πραγματικότητα.

Η σημασία του δώρου

Η προσφορά ενός δώρου συνδέεται γενικά με την έκφραση αγάπης, αναγνώρισης και ευγνωμοσύνης προς ένα πρόσωπο. Έτσι, όταν δίνουμε ή δεχόμαστε ένα δώρο, νιώθουμε χαρά και ικανοποίηση. Όπως εξηγεί η κ. Νατάσσα Καραμολέγκου, Msc αναπτυξιακή ψυχολόγος, πρόκειται για έναν μη λεκτικό τρόπο επικοινωνίας, ενώ η «μετάφρασή» του ποικίλλει ανάλογα με την περίπτωση, αλλά και το «ύφος» του δώρου.

Όσον αφορά τα παιδιά, που ζουν σε κανονικές συνθήκες, από τη βρεφική κιόλας ηλικία μαθαίνουν να λαμβάνουν δώρα από γονείς, συγγενείς και άλλα πρόσωπα του περιβάλλοντός τους. Όσο μεγαλώνουν, αντιλαμβάνονται αυτή την προσφορά ως ένδειξη αγάπης και καλοσύνης, γεγονός που τα χαροποιεί. Το δώρο προς ένα μικρό

παιδί είναι πάντοτε κάποιο παιχνίδι, γιατί αυτό θα το ευχαριστήσει, ενώ ταυτόχρονα θα παίξει σημαντικό ρόλο για την υγιή νοητική, ψυχική και συναισθηματική του ανάπτυξη. Ομως στις μέρες μας, η σημασία του δώρου στα παιδιά έχει αλλάξει κατεύθυνση, επισημαίνει η ειδικός. Και αυτό έχει αρνητική συνέπεια στη διαμόρφωση της προσωπικότητας και του ψυχισμού τους.

Το μεγάλο λάθος

Προσαρμοσμένο στις σύγχρονες «αξίες» του άκρατου καταναλωτισμού, το δώρο δεν συνιστά πλέον για τα παιδιά μια τρυφερή χειρονομία από τον γονέα. Ούτε όμως και για τους γονείς σημαίνει μια ξεκάθαρη προσφορά αγάπης προς το παιδί. Σύμφωνα με την κ. Καραμολέγκου, τα δώρα έχουν πλέον τη μορφή της οικονομικής προβολής του γονέα, είτε αυτός μπορεί να διαθέσει χρήματα είτε όχι, για την απόκτησή τους. Από την άλλη, μια τέτοια νοοτροπία οδηγεί το παιδί στο να αποκτήσει τα χαρακτηριστικά ενός πρόωρα ανώριμου «ενήλικα», εξ αιτίας της επιλογής δώρων που δεν ταιριάζουν με την ηλικία του. Δεν είναι, άλλωστε, λίγες οι φορές που οι γονείς αγοράζουν πολύ ακριβά και ακατάλληλα δώρα στα παιδιά τους, είτε γιατί δεν ξέρουν να εκφράσουν με άλλο τρόπο την αγάπη τους προς το παιδί είτε μόνο και μόνο για να δείξουν ότι έχουν την οικονομική άνεση να το κάνουν. Τα δώρα που συνήθως επιλέγονται είναι αντικείμενα της σύγχρονης τεχνολογίας, όπως κινητά τηλέφωνα, εξελιγμένοι ηλεκτρονικοί υπολογιστές, ηλεκτρονικά παιχνίδια κ.ά. Ομως και γονείς που δεν έχουν την οικονομική δυνατότητα να αγοράσουν στα παιδιά τους τόσο ακριβά δώρα, πολλές φορές «αναγκάζονται» να το κάνουν, γιατί το ίδιο το παιδί τα ζητάει επίμονα επειδή τα έχει κάποιος φίλος του. Κι εδώ γίνεται ένα μεγάλο λάθος. Οι γονείς, θέλοντας το παιδί τους να μην αισθάνεται μειονεκτικά απέναντι στα άλλα παιδιά, του προσφέρουν συχνά ό,τι τους ζητάει, θυσιάζοντας και αγνοώντας τις δικές τους ανάγκες.

Το αποτέλεσμα είναι -είτε έχουν οικονομική άνεση είτε όχι- να το μαθαίνουν άθελά τους να αδιαφορεί και να αγνοεί τις ανάγκες των άλλων, να θεωρεί την προσφορά δεδομένη και να καταλήξει εγωκεντρικό.

Τα «κίνητρα» των γονέων

Τα παιδιά δεν γεννιούνται άπληστα. Γίνονται. Κι αυτό γιατί ορισμένοι γονείς δυσκολεύονται να εκφράσουν την αγάπη τους με λόγια ή με απλές συμπεριφορές -μια τρυφερή αγκαλιά, ένα μπράβο- που το παιδί έχει ανάγκη και στρέφονται στα δώρα. Έτσι, χάνουν τη συναισθηματική επαφή μαζί του, ενώ του περνούν το μήνυμα ότι η αγάπη εκφράζεται μόνο με την ύλη. Τα παιδιά αυτά μπαίνουν στη λογική να ζητούν συνεχώς από τους γονείς και γίνονται χειριστικά απέναντί τους. Άλλοι πάλι γονείς αναπτύσσουν συναισθήματα ενοχής απέναντι στα παιδιά τους για διάφορους λόγους. Μπορεί να δουλεύουν πολλές ώρες και να μην μπορούν να τους αφιερώσουν χρόνο, να μαλώνουν μαζί τους ή να είναι πολύ αυστηροί και μετά να το

μετανιώνουν, να έχουν χωρίσει από τον/τη σύζυγο. Οποιος και αν είναι ο λόγος, αισθάνονται ότι το παιδί δεν είναι ευτυχημένο εξαιτίας τους και προσπαθούν να το ικανοποιήσουν με δώρα, για να εξαγοράσουν την αγάπη του. Στην ουσία είναι σαν να του λένε «αγάπα με, είμαι καλός γονιός». Πολλοί γονείς επίσης, στερημένοι οι ίδιοι στα παιδικά τους χρόνια, θεωρούν ότι το παιδί τους πρέπει να έχει τα πάντα για να μη νιώσει όπως εκείνοι όταν ήταν παιδιά. Όμως, τόσο η στέρηση όσο και η αλόγιστη παροχή υλικών αγαθών, μπορούν να οδηγήσουν στην απληστία. Τέλος, υπάρχουν γονείς που, επειδή βαριούνται τη γκρίνια των παιδιών, όταν αυτά ζητούν επίμονα κάτι, τελικά τους το αγοράζουν για να ηρεμήσουν και αυτά και εκείνοι, εξηγεί η κ. Καραμολέγκου. Ισχύει όμως πάντοτε και η τακτική του εκβιασμού και της εξαγοράς. Για παράδειγμα, υπάρχουν γονείς που λένε στο παιδί «αν πάρεις καλό βαθμό στο τρίμηνο, θα σου αγοράσω ένα κινητό» ή «αν μου κάνεις το χατίρι θα σου πάρω ό,τι μου ζητήσεις». Με άλλα λόγια, το παιδί θα διαβάσει για να πάρει το δώρο και όχι για το όφελος που θα του προσφέρει η μάθηση. Αυτό μεταφράζεται σαν δωροδοκία με πολύ αρνητικές συνέπειες για το ίδιο και την προσωπικότητά του.

Η επίδραση των προτύπων

Ας μην παραβλέπουμε το γεγονός ότι επηρεαζόμαστε από τα πρότυπα που μας προβάλλει η καταναλωτική κοινωνία, αναφέρει η ειδικός. Τρανό παράδειγμα αποτελεί η διαφήμιση παιχνιδιών που στόχο έχει να δελεάσει το παιδί και συγχρόνως να πείσει το γονέα να τα αγοράσει, προβάλλοντας το χαμηλό κόστος των αγαθών που προωθεί. Ο γονέας πέφτει τελικά στην παγίδα και αγοράζει πολύ περισσότερα πράγματα στο παιδί, ενώ από τη πλευρά του το παιδί συνηθίζει στο να ζητάει όλο και περισσότερα.

Καλό είναι να γνωρίζουν οι γονείς ότι η αθρόα προσφορά δώρων είναι πράξη αντιπαιδαγωγική, όχι μόνο γιατί ακυρώνει την έννοια των ορίων, αλλά και γιατί κάνει τα παιδιά άπληστα και εγωκεντρικά και στην ουσία εξαγοράζει την αγάπη τους. Δυστυχώς, οι γονείς αντιλαμβάνονται το λάθος τους όταν πια το παιδί θεωρεί δεδομένο ότι θα έχει ό,τι ζητήσει. Και τότε επαυξάνουν το λάθος. Συνήθως αντιδρούν με υπερβολή ή ακραίες συμπεριφορές, όπως για παράδειγμα δεν παίρνουν τίποτα πια στο παιδί. Περνούν στο άλλο άκρο, στη στέρηση και στην τιμωρία. Αυτό βέβαια δεν βοηθάει τα παιδιά να καταλάβουν γιατί οι γονείς τους άλλαξαν ξαφνικά στάση και με τη σειρά τους αντιδρούν με κλάμα, επιθετικότητα και θυμό, αναφέρει η κ. Καραμολέγκου.

Οι σχέσεις με τους άλλους

Η αλόγιστη προσφορά δώρων στα παιδιά επηρεάζει τις διαπροσωπικές τους σχέσεις τόσο με τους γονείς όσο και με τους συνομηλίκους. Ένα παιδί είναι πολύ λογικό να ζητάει ό,τι βλέπει και του αρέσει, αυτό όμως δεν σημαίνει ότι μπορεί να το αποκτήσει πάντοτε. Οι γονείς συνήθως θεωρούν ότι αν του αρνηθούν θα το στενοχωρήσουν,

οπότε ενδίδουν στην πίεση. Έτσι το μαθαίνουν να απαιτεί και να αποκτά χωρίς όρια και συχνά να εκμεταλλεύεται την αδυναμία των γονιών του.

«Το παιδί που κατακλύζεται από δώρα, χάνει τελικά το ενδιαφέρον του γι' αυτά. Δεν προλαβαίνει ούτε να παίξει μαζί τους, αλλά ούτε και να τα βαρεθεί. Τα αντιμετωπίζει αδιάφορα και πολλές φορές τα καταστρέφει γιατί ξέρει ότι γρήγορα θα αντικατασταθούν από άλλα, καινούργια. Μερικές φορές παρατηρούμε παιδιά να συγκρίνουν άλλα παιδιά με βάση την ποσότητα των αγαθών που έχουν. Αν το άλλο παιδί έχει λιγότερα και φθηνότερα παιχνίδια, τότε του φέρονται υπεροπτικά, το ειρωνεύονται ή απλά το απορρίπτουν. Σ' αυτό, βέβαια, δεν ευθύνονται τα παιδιά αλλά οι γονείς τους, που υιοθετούν μια ανάλογη στάση ζωής», επισημαίνει η ψυχολόγος.

Το «ναρκοπέδιο» της αφθονίας

«Αν οι γονείς δίνουν μεγάλη σημασία στα υλικά αγαθά, τότε και το παιδί θα πάρει το μήνυμα ότι η αξία στην κοινωνία μετριέται με την ποσότητα και όχι με την ποιότητά τους. Έτσι, μεγαλώνοντας, θα υποφέρει από ένα διαρκές και ανούσιο ανικανοποίητο, ενώ η αυτοεκτίμησή του θα συνδέεται αποκλειστικά και μόνο με τα υλικά αγαθά. Το παιδί που ό,τι απαιτεί το έχει αμέσως, γίνεται κακομαθημένο και κινδυνεύει να καταλήξει ένας δυστυχημένος ενήλικας χωρίς ουσιαστικούς στόχους, που το μόνο που θα τον απασχολεί είναι ο εαυτός του και κανένας άλλος», τονίζει η ψυχολόγος. «Και όλοι γνωρίζουμε ότι στη ζωή τίποτα δεν μας προσφέρεται απλόχερα. Δυστυχημένοι, ωστόσο, θα είναι και οι γύρω του, καθώς η προσφορά τους ούτε θα αναγνωρίζεται αλλά ούτε και θα εκτιμάται από το ίδιο. Θα θεωρείται είτε απλώς αυτονόητη είτε πολύ λίγη. Ένας ανικανοποίητος ενήλικας δεν μπορεί να νιώσει ευτυχία από τα απλά πράγματα της καθημερινότητας ή τις στιγμές χαράς», καταλήγει η κ. Καραμολέγκου. «Η ευτυχία και η απόλαυση για εκείνον θα έχουν το ίδιο νόημα με τα αστραφτερά αλλά παραπεταμένα παιχνίδια του».

ΑΛΛΑΓΗ ΝΟΟΤΡΟΠΙΑΣ

- Αν βάλουμε όριο στη δική μας καταναλωτική μανία, τότε μπορούμε να μάθουμε και στα παιδιά την έννοια των ορίων, αλλά και το να εκτιμούν αυτό που έχουν.
- Καλό είναι να προτείνουμε στο παιδί να μαζέψει τα παιχνίδια που δεν χρησιμοποιεί και να τα χαρίσει σε άλλα παιδάκια που τα έχουν ανάγκη για να χαρούν.
- Το δώρο στο παιδί γίνεται σε συγκεκριμένη χρονική στιγμή και για συγκεκριμένο λόγο (γιορτές, γενέθλια, μια σπουδαία επιτυχία για το ίδιο) και όχι ως καθημερινή υποχρέωση ή εξαγορά, για να εκτιμά αυτό που του προσφέρουν αλλά και το λόγο που του το προσφέρουν.

- Όταν γιορτάζει, δεν πρέπει να παίρνουμε δώρο και στο αδερφάκι του για να μη ζηλέψει. Γιατί εκτός του ότι «ακυρώνουμε» τη μοναδικότητα του παιδιού ως εορτάζοντος, περνάμε λάθος μήνυμα στο αδερφάκι, ότι δηλαδή μπορεί να παίρνει δώρα για να μην γκρινιάζει, κάτι που μπορεί να το χρησιμοποιήσει γενικότερα.

ΤΟ «ΚΑΛΥΤΕΡΟ» ΔΩΡΟ

- Η επιλογή των δώρων πρέπει να γίνεται με βάση την ηλικία του παιδιού.
- Βίαια παιχνίδια που προβάλλουν την επιθετικότητα καλό είναι να αποφεύγονται γιατί μπορεί να προκαλέσουν φοβίες ή ψυχικό τραύμα στο παιδί.
- Ας μην επιλέγουμε παιχνίδια που δεν συμβαδίζουν με τη νοητική ανάπτυξη του παιδιού ή είναι πολύ δύσκολα στην κατανόησή τους, γιατί θα χάσει το ενδιαφέρον του και θα απογοητευθεί.
- Η υπερπροσφορά δώρων συνιστά ένα «άλλοθι» όταν δεν αισθανόμαστε επαρκείς ως γονείς. Όμως, το μεγαλύτερο δώρο για ένα παιδί είναι η πραγματική αγάπη, αυτή που δεν παζαρεύεται, αλλά που μεταφράζεται με το ενδιαφέρον μας, με την επικοινωνία μας, με την κατανόηση και με το χρόνο που περνάμε μαζί του.

(Πηγή: «Popular Medicine» ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2007)